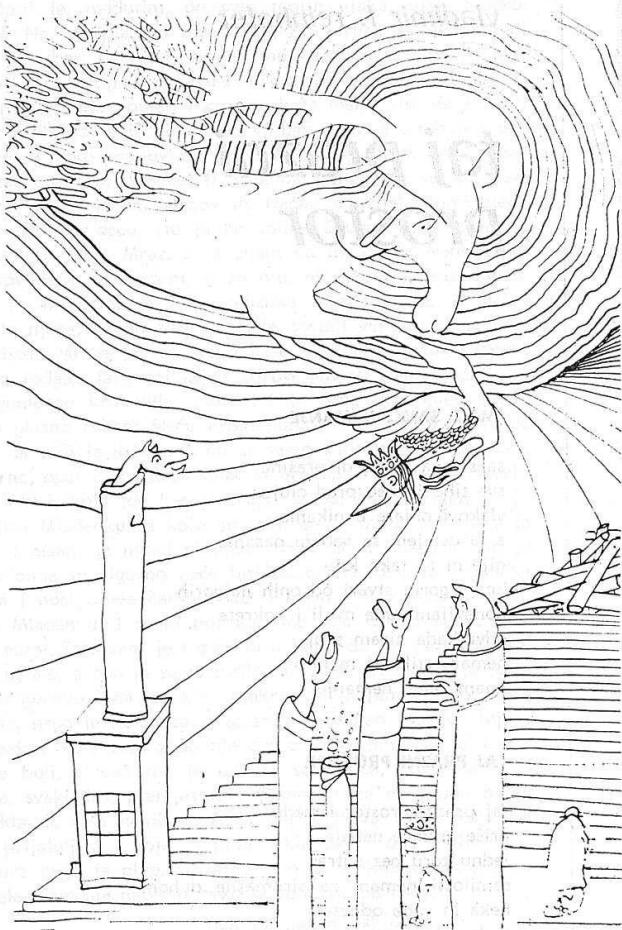

NOVI RUMUNSKI PESNICI

crtiž, rumunskog slikara florina puke

A. E. BAKONSKI (1925)

MOLITVA JEDNOG DAČANINA

Gospode, iznova podaj mi čežnju za smrću mojih predaka, ne dopusti da se sa čamom, rđom i lancima mirim — otvori velike hrastove kapije i preda me stavi dvanaest mostova i konje pusti da me vode. Očima mojim podaj kristal leda koji izgubiš davno, otrov stavi na strele i podseti me onu poslednju da

ostavim za sebe.

SAHRANA

Povorka se zaustavlja — avet skreće procesiju s puta i naše oči, umesto jednog, vide dva mrtva, tri mrtva, bezbroj — mrtvačke kovčeve koje pratimo nemo i najednom ni sami više ne znamo ko je živ, ko je u životu još, čini nam se da smo mi sami mrtvi a ostali da nas ka grobu prate i prestravljeni trčimo, trčimo... mrtvac se iz kovčega diže i sâm kreće u svoj grob.

MIRČA IVANESKU (1931)

KRATKOVIDOST

Ona mi uveče kaže — danas mi je gledala u šolju sama Suzana i ispričala mi da neki muškarac sa okruglim, naduvenim očima trči za njom — znači li to da je reč o muškarcu s naočarima? (ja brzo skidam sočiva s nosa i počinjem da duvam u njih da udaljim iskušenja), ali kasnije — govorila mi je Suzana (pričaše ona dalje), nailazi okuka i ti se spasavaš — pomišljam da sam davno napisao kako su moje veze sa vremenom kao bekstvo nekog ludaka koji nastoji da uhvati samog sebe — i stalno nailazi neka okuka. Kasnije, stavljam naočare i sve se vraća u normalno.

ALI POSTOJE I ISTINITE USPOMENE

I ja sam jednom išao sa jednom uspomenom u rukama, stežući je pažljivo, da ne utekne. (Jednom mi je iskliznula i otkotrljala se po zemlji. Obrisao sam je lepo rukavom kaputa, nisam se uplašio. Moje su uspomene okrugle — ne razbijaju se nikada. Samo, ako mi iskliznu iz ruku, mogu se otkotrljati jako daleko — a lenj sam da još i potričim za njima ili čak da se ispružim do kraja, da svoju ruku sve više i više spuštam dole, goneći uspomenu. Bolje da uzmem drugu. I ona može biti lažna. I ja sam jednom išao, dakle, sa uspomenom u rukama (i pomišljao, sa zlim podsmehom, da u nekoj slavnoj knjizi više ne znam ko je isto išao sa sopstvenom svojom glavom kroz pakao, osvetljavajući sebi put). A zar to nije svejedno?

PETRE STOJKA (1932)

ČAS JE BLAŽENSTVA

Laka ti noć srećo i navuci teške rezne poješće ti ideale navuci zavesi oderi kožurati kurjaka iz ogledala čas je veoma mentolan drugačiji mesec širi zelenkasti rep pod pohabanim prekrivačima venčani starci i starice recituju azbuku čas je blaženstva oslušni kako ti brada od bakra raste kao šiblje andeli bacaju semenku iskušenja ko zna možda će se pobunjen probuditi u zoru ali ne brini potop se odlaze za nekoliko dana cisterne još uvek na putu

MOŽETE KUPITI SANOVNIK

Pošto ste već došli na jesenju pijacu posetite moj izlog ispitajte mi koncepciju života evo gospodo evo poštovani pevači imam tegle sa patuljcima za izlaganje po kancelarijama imam ogledala koja će vam pokazivati čistu dušu možete kupiti rende da se rendišete po volji inteligencija i hren blagodet prvosveštenik ostaju vam netaknuti u bescenje možete kupiti sanovnik (ruže ako sanjaš pod gusenicama tenka zasiktačes uskoro) sa istom povoljnom cenom nudim vam portrete kaplara teozofa možete kupiti jednu divnu gas-masku stavite je pažljivo na lice u zoru kad veselo budete pošli u šumu da berete pečurke oprostite mi gospode gospodo pošto su papagaji uvozni proizvod srećke se izvlače tajno

Sada, kada odlaziš, sa desetvjeđima sada jeby
Putu većim besom otimaće me crne gejde žari
Sunce, misao
I smrt.

Kao Homera je sa božnjem močvarom rame
Onih sedam gradova.

... i molodost svih
molovit manj učilištački omrežja upoz
... sa njim omeđen
... i molod mlađe obala
... sloboda se neće morati
... od njih uspijevat
... a načela raspoloženja i ovi
... vremenski izazovi

BELESKA O AUTORIMA

A. E. BAKONSKI (rođen 1925) odmah se, ali sa značajnim uspehom (*«Pesme»*, 1950; *«Plina sećanja»*, 1957) upisuje u redove nadrealističke avangarde. Njegova poezija sedamdesetih godina razvija se u kristalno čist, unekoliko eksprešionistički pesnički iskaz. Zbirka *«Leševi u praznини»* (1968), u tom smislu, predstavlja neosporni dokaz i domet.

AUREL RAU (1930) započinje poezijom pastela i notacije, da bi se kasnije sve više usmeravao prema meditativnom pesništvu otvorene i moderne fakture. Osnovni ton njegove poezije je blaga elegičnost u posmatranju i pojmanju prirode i sveta uopšte. Iskazana smirenim poetskim rukopisom, ova se poezija tako i prima: svečano, pitko, mirno. Tako je od *«Breeze»* (1953) pa sve do najnovijih stihova.

Najznačajnija pesnička ličnost afirmisana u sedmoj deceniji svakako je NIKITA STANESKU (1933). Od samog početka (zbirka *«Smisao ljubavi»*, 1960) impresivno i nedvosmisleno nastupa sa novim pesničkim jezikom, kojim će se više ili manje koristiti cela njegova generacija, vraćajući tako rumunskoj poeziji dimenziju visoke spiritualnosti koju su bili dosegli Eminescu, Argezi, Blaga, Jon Barbu i Bakovića. Staneskova zbirka *«Il elegija»* (1967) predstavlja knjigu čiji su domaći u sferi vrhunaca. Staneskova poezija je vrlo rado i često prevodena u svetu, pa i u našoj zemlji.

PETRE STOJKI (1932) traga za poezijom jednotavne, zgušnute notacije. To je poezija atmosfere, po ekspresiji srodnih Traku i Benu, poezija snažne vokacije. Stojkina poezija skriva u sebi tih lamenat nad prolaznošću sveta, koji je dat u vidu kreiranja biografije stvari, dovodeći ih time u red bića. Posebnu draž ovoj poeziji daje i jedna *pronadena* naivnost, iz koje se može otkriti (to je kao mehanizam sa zadruškom) smisao pesničke poruke. Zbirka *«Pitoma arheologija»* (1968), *«Kutija sa zmijama»* (1970) i *«Starica seda u foteliju»* (1972) krunišu ovakva nastojanja.

Poezija ANGELA DUMBRAVEANUA (1933) donosi autohtonu liniju senzualizma, koja u rumunskoj poeziji predstavlja jednu od onih opsesivnih tema kojom svaki pesnik, iznova, mora pridodati svoje razrešenje. Isto tako, Dumbraveanu u ideji mora otkrije još jedan svoj simbol kojim sugerije ambis i nemir ljudske duše, prostor u kojem se tako slikovito odvija ljudska sudbina, kao na kakvom fonu. Karakteristične Dumbraveanuove zbirke su *«Iluminacije mora»* (1966), *«Kosti lada»* (1968) i *«Samota podnevna»* (1973).

MIRČA IVANESKU (1931), po uzdržanosti poetske fraze sličan Stojki, predstavlja posve izuzetan slučaj, u prvom redu — zbog doslednog sprovođenja principa *pravilacije lirizma*, zbog hrabrosti samoispitivanja i, konačno, zbog supitnog i složenog toka ove, nadasve meditativne, lirike. Od 1968, kada okasnelo debituje zbirkom *«Stihovje»*, Ivanesku je objavio još šest izuzetno zanimljivih knjiga stihova.

MARIN SORESKU (1936) još jedan je pesnik iz ove naše panorame koji nastoji da, na elementima banalnog i banalizacije, izgradi sopstveni poetski svet. On, zapravo, koristi elemente banalnog da njima iskušava svet. »Najobzljnjim« temama i situacijama, uz obilatnu upotrebu ironije i crnog humoru, Soresku pristupa nekako ikosa, s leđa; banalizuje ih, da bi, pritom, od svega ostali jedino suština. Zbirke *«Poeme»* (1965), *«Smrt časovnika»* (1966), *«Mladost Don Kihota»* (1968), *«Kašljite»* (1970), *«Dušo, dobra za sve»* (1972) i *«Tako»* (1973) sve više dokazuju ovog značajnog pesnika.

*Sa rumunskog preveo
Adam Puslojić*

damjan antonijevic

NOJEV KOVČEG POEZIJE

O izboru iz poezije jugoslovenskih naroda Aleksandra Petrova*

Antologije, u stvari, imaju pravo da postaju, ali, najčešće, ne uspevaju da se izbore za pravo i da opstaju. Neophodne, jer su, ma koliko suženih perspektiva i određenih usmerenja, svojevršna slika potetskih prostora u totalu, one su, sa malim izuzecima, efemerne kao celina. A opet: zavisne od shvatavanja vrednosti, od ukusa, suda kulture i morala sastavljačevog one se, najpre, moraju dokazati kao celina, kao delo koje stoji samo za sebe i podložno je delovanju i uticaju samo iz perspektive onoga što nosi sobom.

Antologiji prethode mnoge kritike provere i potezi. Ukoliko antologičar tu preuzeće lakovski deo poslova utoliko bolje za antologiju. Jer kombinacija analitičkog čitanja i čitanja koje, po Ingardenu »konstituiše estetski predmet« — najbolji je uvod za izbor dovoljno primeran antologičarem zahtevima.

Antologiji prethode mnoge kritičke promereni i apriorističko (pri čemu dolazi, ne retko, i do isključivosti, jednostranosti i dogmatiziranja kriterijuma), izbor je iz lepeza mogućih vrednosnih sudova. Antologičar svesno pristaje na tu mogućnost, računa upravo s njom. S druge strane znači da je wrednovanje ključni teorijski i praktični problem sveukupne literature, ne rešen (da li uopšte resiv?) — mi pristajemo na izbor antologičarevih kriterijuma i kriterijum izbora uz tri elementarna uslova: da se ti kriterijumi izlože, da su primenjeni predmetu, njegovom prevashodno estetskom biću i da se potvrde i afirmišu u konačnom rezultatu koji će i svojom celinom, i svojim delovima delovati kao novo ostvarenje.

Reći antologičaru svoje neslaganje sa njegovim izborom ponuditi mu svoj — znači praviti svoju antologiju na obrisima njegova, znači praviti svoj izbor ruševi njegovog. I zato je deplasirano predlagati antologičaru koji nudi završen posao svoju adenda et corrigenda. A zar nije bolje ući u antologiju kao novo, dovršeno i celovito delo, aiko to ona jeste, i, kao i druga dela, ocenjivati je na osnovu onoga što nosi sobom, kao takva, što nudi svojim kriterijumima, svojim izborom, što je htela dati svojim uspostavljanjem vrednosti, a ne na osnovu onoga što joj ni na kraj uma nije bilo.

Antologije stvaraju nove vrednosti ponakad toliko različite od polaznih kriterijuma. Te vrednosti niču, po negaciji, i na ruševinama neuspelih izbora. U stvari, alko antologičar uspe da ostvari sklad subjektiviteta, ali ne i relativizam sopstvenih sudova i procena, sklad polaznih pretpostavki i konačnih rešenja, svest o efemernosti posla i otkriće novih tokova, novih mogućnosti, novih družčijih vizija, koje će obavezati budućnost, spoj raznorodnih, suprotnih čak, mnogobrojnih stvaralačkih individualnosti u glatku celinu poetskog sistema koji otvara nove imaginativne prostore ne samo u totalu nego i u groplanu — on je uspeo kao antologičar. Ali, zar to nisu preveliki zahtevi? Ko ih je zapravo ispunio?

Antologije su pledoaje za vrednosti. Ali vrednosti određene, specifičirane, uslovljene, omeđene: antologičarevom književnom spremom, talentom, verziranju, teorijskom kulturom i — drskešu! Antologičar mora biti držak, mora biti isključiv, čovek

